

УДК 373.2
ББК 74.1
К44

Кисіль Н. В.

К44 Перше слово — мати, друге — Україна... Національно-патріотичне виховання в ДНЗ. Ранній та молодший вік. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 78, [2] с. — (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).

ISBN 978-617-00-2592-0.

Посібник містить орієнтовну тематику планування роботи, методичні рекомендації щодо формування патріотичних почуттів у дітей раннього та молодшого дошкільного віку через виховання поваги до родини, розробки занять та виховних заходів, матеріали для роботи з батьками, різноманітний дидактичний матеріал.

Зручний формат та розміщення розробок на відривних аркушах дасть змогу вихователю використовувати матеріал посібника як роздавальний, а місця для записів — робити необхідні примітки щодо виконавців ролей, музичного супроводу, дій гравців, певного обладнання і т. ін.

Для вихователів дошкільних навчальних закладів.

УДК 373.2

ББК 74.1

ISBN 978-617-00-2592-0

© Кисіль Н. В., 2015

© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2016

ЗМІСТ

Передмова	5
Методичні засади формування у дітей патріотичних почуттів через виховання поваги до родини	6
Формування у дітей молодшого дошкільного віку патріотичних почуттів через виховання поваги до родини	7
Дидактичні ігри та вправи, що сприяють формуванню патріотичних почуттів у дітей молодшого дошкільного віку через виховання поваги до родини	10
Ранній вік (<i>I молодша група</i>)	10
Молодший вік (<i>II молодша група</i>)	12
Розмовляємо з дітьми	16
Бесіда «Мама, тато та я — це моя сім'я»	16
Бесіда «Твоя рідна матінка»	16
Бесіда «Кого вважають головою родини?»	16
Бесіда «Діти у родині»	17
Бесіда «Найближчі, найдорожчі...»	17
Бесіда «У родині всі працюють»	18
Бесіда «Твої рідні та родичі»	18
Бесіда «Де працюють твої рідні»	19
Народ скаже, як зав'яже	20
Читаємо дітям	21
Коліскові	21
Потішки	21
Вірші	22
Розробки занять, свят та розваг	25
Наша дружна родина (<i>інтегроване заняття для дітей раннього віку</i>)	25
Український дитячий фольклор (<i>інтегроване заняття для дітей раннього віку</i>)	26
Затишна кімната (<i>інтегроване заняття для дітей раннього віку</i>)	28
Ми — маленькі українці (<i>інтегроване заняття для дітей молодшого віку</i>)	30
Український посуд (<i>інтегроване заняття для дітей молодшого віку</i>)	32
Бабусині казки (<i>інтегроване заняття для дітей молодшого віку</i>)	33
У Країні хлопчиків і дівчаток (<i>інтегроване заняття для дітей молодшого віку</i>)	35

Чарівна квітка (<i>інтегроване заняття для дітей молодшого віку</i>)	38
Мандрівка краплинок (<i>заняття з використанням нетрадиційних методів загартування для дітей молодшого віку</i>)	40
Прогулянка на лужок (<i>фізкультурне заняття для дітей молодшого віку</i>)	42
День народження з повітряними кульками (<i>розвага для дітей молодшого віку</i>)	44
Шоу ляльок (<i>лялькова вистава театрального гуртка для дітей молодшого віку</i>)	46
Це мій малюк! (<i>розважальне шоу за участю батьків для дітей молодшого віку</i>)	50
Мамине свято (<i>музичне свято для дітей молодшого віку</i>)	52
Робота з батьками	55
Консультації	55
Мій родовід (<i>проект освітньої роботи з батьками</i>)	62
Семінари-практикуми для вихователів та батьків	63
Тренінги для вихователів та батьків	71
Додаток	77
Література	79

ПЕРЕДМОВА

Шануй батька й неньку,
буде скрізь тобі гладенько.
Українська народна творчість

Перше слово — мати,
Друге — Україна...
Дмитро Павличко

Здавна в Україні для дітей незаперечним був авторитет батька й матері, традиційне визнання його. Підтвердження цього знаходимо як у фольклорі, так і в традиціях родинно-побутової культури та звичаях українців.

Авторитет у родині мав не лише батько як захисник дитини, взірець мужності й досконалості, але й мати, яка була берегинею оселі, носієм любові й гуманізму («*Чоловік в сім'ї — голова, а жінка — душа*»; «*Без господаря двір плаче, а без господині — хата*»). Слова батьків мали незаперечний авторитет («*Батьківське слово на вітер не мовиться*»), навіть для дорослих дітей. Доказ цього міститься в звичаях українців. В українській родинній культурі був досить поширений звичай розв'язання ситуацій зіткнення інтересів старшого і молодшого поколінь на користь ушанування батьківських. За свідченням П. Чубинського, волосні суди Західно-Руського краю доволі часто виносили вироки про тілесне покарання різками навіть дорослих дітей не лише у випадках, коли вони піднімали руку на батьків чи сварили їх непристойними словами, але й тоді, коли син погано ставився до матері: не шанував її як матір і був непослухом у розпорядженнях по господарству.

Згідно зі звичаєм українців, батьки на старість ніколи не залишалися самотніми. Опікувався батьками один із синів: на Лівобережній Україні — переважно молодший син, а на Правобережній — старший, дочки «йшли у невістки». Зазвичай батьки залишали біля себе найслухнянішого сина. Це для молоді особи вважалося і почесним, і вигідним матеріально.

Проявами поваги до батьків, старших у сім'ї — дідуся і бабусі, решти представників роду було шанобливе ставлення до родовідних традицій, відображене у поминальних обрядах українців («*Зелені діди*», «*Осінні діди*», «*Вечеря для дідів*»), у передаванні із покоління в покоління родинних реліквій, у глибокій шані до предків з вимогою обов'язкового ретроспективного знання кожним українцем свого родоводу не менше як до сьомого коліна тощо.

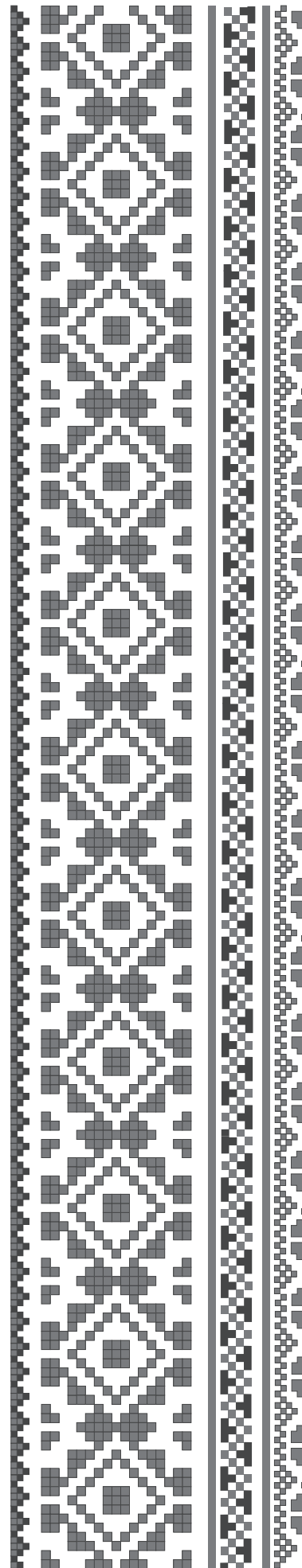
Значно впливало на виховання у дітей поваги до батьків, старших у роду спільне сімейне святкування родинних урочистостей і християнських свят (*Різдва Христового, Великодня тощо*).

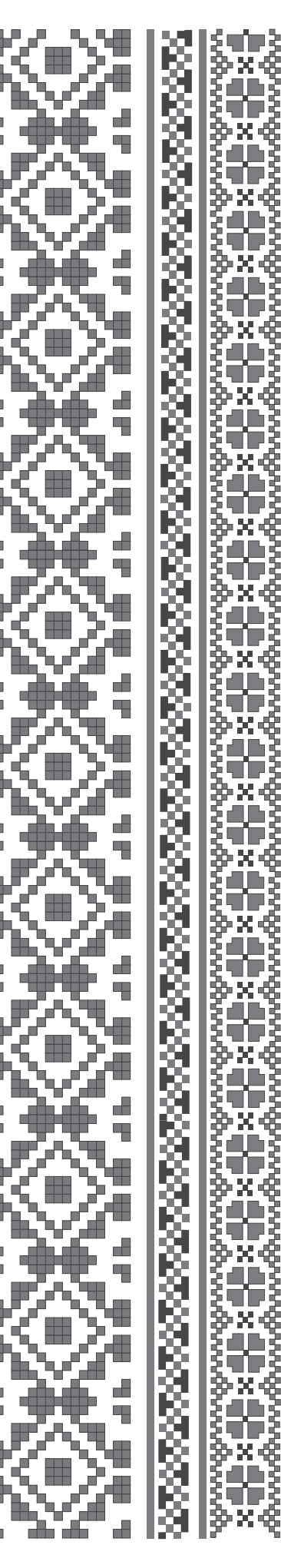
На першому плані опинялася примирлива роль спільних трапез. Батьки своєю поведінкою демонстрували дітям приклад взаємної любові, поваги і розуміння, чистоти взаємин. Такі родинні стосунки були для дітей не лише джерелом задоволення і втіхи, але й великої виховної сили.

Утвердженню поваги до батьків сприяли і традиційні словесні формули — вітання, звертання, прощання, перепрошування. Традиційне звертання до батьків у пошанівній множині — на «Ви», що мало місце у колишній українській сім'ї, підносило і возвеличувало батьків в очах дітей. Порухити пошанівний канон навіть у гніві, роздратуванні було неможливо і вважалося великою образою честі й гідності батька чи матері.

На нашу думку, ці усталені норми поведінки під час спілкування мають право на своє існування й зараз.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено: «Ознайомлення дітей зі світом людей належить до компетенції розумового (*життя і праця дорослих*) та морального (*дорослий як взірець для наслідування*) виховання». Проблеми

людини, шанобливого ставлення до дорослих, ознайомлення із соціальною дійсністю завжди були важливими у вихованні дошкільників. Видатний психолог С. Л. Рубінштейн так визначив суть спрямованості особистості: «Серце людини все зіткане з її людських ставлень до інших людей: те, чого вона варта, цілком визначається тим, яких людських взаємин вона прагне, яке ставлення до людей, до іншої людини вона здатна встановлювати».

Поза сумнівом, що дитина любить свою родину. Прийнято вважати, що це почуття притаманне дитині від народження і немає потреби його розвивати. Але якщо дитина у перші роки свого життя не набуде досвіду піклування про найрідніших людей, навряд чи вона виросте чуйною та уважною.

У дошкільному віці закладаються основи характеру дитини, її морального обличчя, формується ставлення до людей, до навколишнього світу. Тому дуже важливо в цей період виховати в дитини почуття любові й поваги до батьків і всіх членів сім'ї, почуття гордості за них. Необхідно, беручи до уваги дитячу любов до членів сім'ї, учити дитину піклуватися про них, допомагати їм, поважати їх.

Це велика і складна робота, яку необхідно проводити систематично, починаючи з перших років перебування дитини у дошкільному закладі. І нам, вихователям, потрібно робити все для того, щоб любов дитини стала дійовою і виражалася в її конкретних учинках стосовно своєї родини.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ

Традиційними проблемами морального виховання є питання формування у дітей початкових уявлень про норми моралі, що регулюють ставлення людини до інших людей, її діяльності, до самої себе, а також перетворення цих норм у засоби самостійної регуляції поведінки та взаємин з оточуючими. Актуальними проблемами морального виховання є також і власне формування гуманного ставлення до навколишнього, виховання колективістської спрямованості поведінки, працелюбності, морально-вольових якостей.

Соціальну компетентність дошкільника можна охарактеризувати за такими складниками:

- пізнавальний компонент — рівень і зміст знань про родину, близьких та далеких дорослих людей, людей різного віку і статі тощо (*поінформованість*);
- ціннісний компонент — ставлення до людини як до найвищої цінності, повага до життя і діяльності, гідності кожної людини (*гуманність*);
- емоційний компонент — інтерес до родини, бажання спілкуватися з нею, пізнавати її, прагнення бути схваленими іншими людьми, уміння співчувати, співпрацювати, розуміти емоції та почуття інших і володіти своїми почуттями у процесі спілкування (*чуйність*);
- оцінний компонент — уміння об'єктивно оцінювати вчинки людей та їхні взаємини, бути толерантним, справедливо ставитися до людей (*справедливість*);
- поведінковий компонент — опанування етичних еталонів поведінки та спільної з іншими видами діяльності, уміння пропонувати, надавати і приймати допомогу, здійснювати моральні вчинки з власного бажання, уміння спілкуватися (*моральна активність*).

Вікові прояви соціальної компетентності дошкільника

Дитина дошкільного віку знає свій родовід, усвідомлює, що честь роду залежить від кожної людини. Уміє шанувати пам'ять предків, підтримувати стосунки з родичами, які живуть поруч і далеко. Виявляє інтерес до родинних реліквій, шанує родинні традиції.

У дошкільника сформовані уявлення про доброту, гуманність, щирість як важливі якості людини і людські взаємини; справедливість як здатність правильно оцінювати вчинки людей, чесність як вимогу до власної поведінки відповідати тим критеріям, що застосовуєш в оцінюванні вчинків інших. Дитина виявляє самоповагу, що ґрунтується на усвідомленні своєї індивідуальності, права на самовираження, власні почуття та самостійну поведінку, що не створює проблем для інших людей.

Малюк розуміє стан і почуття інших людей з їхнього вигляду, інтонацій, дій, виявляє повагу до почуттів людини, розуміння їх права бути такою, як вона є. Чуйно ставиться до інших людей залежно від їхніх віку і статі. Розуміє ставлення людей до себе. Почувається природно у товаристві знайомих і незнайомих людей.

ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ

Дитинство — це початок життя. Дуже важливим у цей період є формування почуттів дитини, зокрема співпереживання, співчуття з перших років життя. І те, які моральні якості розвиваються у дитини, залежить, насамперед, від оточуючих, від того, як вони її виховують, якими враженнями збагачують. Добре, коли батьки і вихователі наповнюють життя малюка світом добра і ласки, можуть духовно збагатити середовище, у якому дитина зростає й розвивається, закладають основи високих людських починань.

Тому особливу увагу слід приділяти формуванню у дітей уявлень про доброту, повагу та шанобливе ставлення до своєї родини, адже це є важливою умовою формування всебічно розвиненої особистості.

Лише тоді ця робота принесе результати, коли починати її раніше. Адже не дарма в народі казали, що дитину потрібно починати виховувати, коли вона лежить упоперек лави.

У молодшій групі в індивідуальних розмовах з дітьми слід наголошувати, як батьки піклуються про них, люблять їх; звертати увагу на чистий, випрасуваний одяг, нову стрічку; запитати, хто їм купує іграшки, хто читає книжки, одягає тощо. Поступово діти самі починають звертати увагу на це.

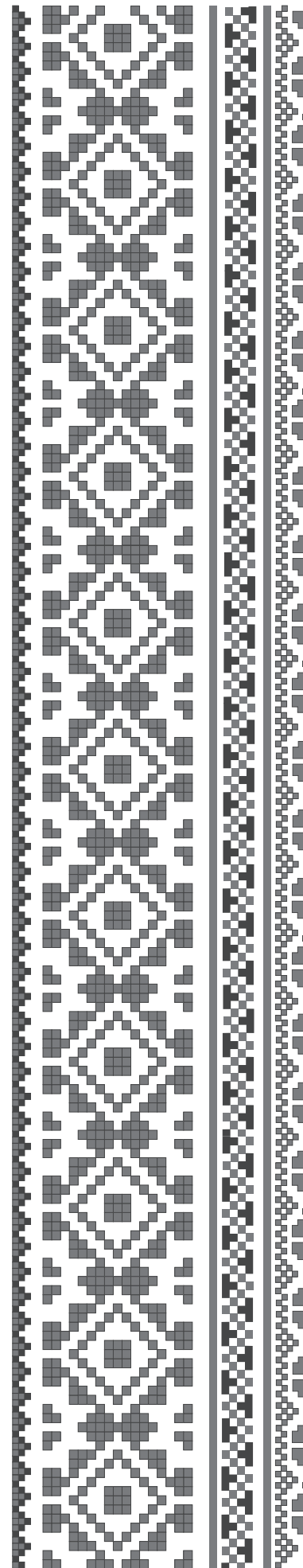
«Подивіться, яку мені мама сукню купила!» — розповідає дитина. «У мене був день народження, — це тато подарував ляльку. Тато завжди дарує те, що мені найбільше подобається!» — розповідає інша дитина.

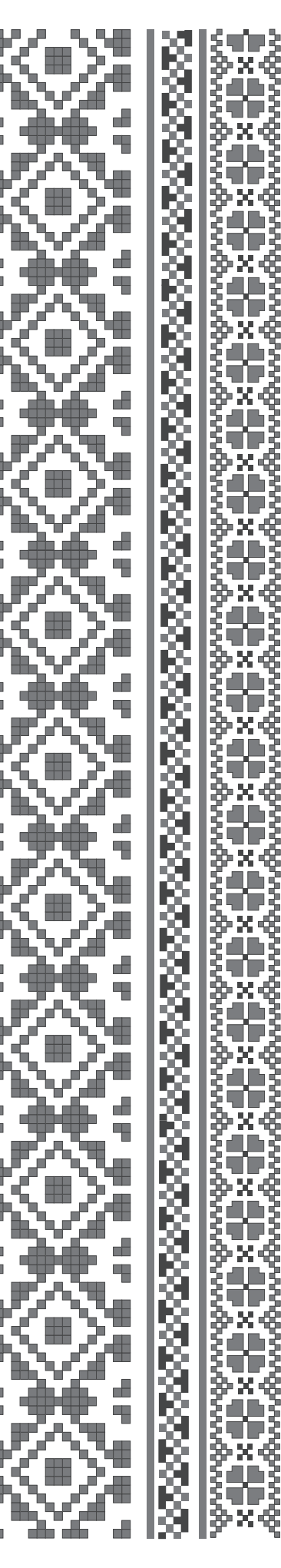
Таку розмову доцільно використовувати для виховання поваги до батьків. Запитати дітей, чи знають вони, коли день народження їхньої мами, тата, порадити або допомогти їм підготувати подарунки.

Нагадувати дітям про необхідність поступатися місцем старшим, пропустити в дверях, допомогти виконати певну роботу, піклуватися про дорослих. Також використовувати окремі ситуації для вправлення дітей у ввічливому, уважному ставленні до старших: «Подякуй бабусі за те, що допомогла тобі застебнути пальто, попрощайся з мамою, коли вона йде з дитячого садка; привітайся, коли вона ввечері прийшла; покажи мамі, як ти добре й швидко сам одягаєш пальто, шапку».

Розповідаючи дітям про те, як батьки піклуються про свою дитину, слід навчати їх виявляти любов до рідних: слухати маму і старших, вітатися, коли вони приходять у дошкільний заклад, дякувати за допомогу, не просити батьків робити те, що вмєш сам, пригощати їх.

Працюючи над вихованням у дітей поваги до батьків, зрозуміло, що тільки у співпраці з батьками можна досягти успіху, адже їм належить основна місія, причому вона не зводиться лише до «виховання через догляд».

Батьки — найближчі для дітей. Саме від них дитина вчиться мови, засвоює мораль. Особливу роль у вихованні у дітей поваги до батьків відіграє приклад самих батьків. Виявляється це насамперед у ставленні батьків до дітей, в основі якого — повага до їх особистості, гідності й честі.

Успіх виховання цих почуттів значною мірою залежить від того, які стосунки встановлено між дорослими й дітьми. Потрібно намагатися налагодити правильні стосунки між ними. Для цього вихователі варто познайомитися з кожною сім'єю, дізнатися, як у сім'ї ставляться до дитини, зокрема, як вона ставиться до батьків та інших членів родини, у яких умовах вона живе. Це допомагає правильно визначити форми і методи роботи з дітьми і батьками, забезпечити індивідуальний підхід, урахувавши характер, стосунки між батьками та іншими членами сім'ї.

Корисними є індивідуальні бесіди з батьками на різні теми: «Як налагодити правильні стосунки в сім'ї між дитиною і дорослими?», «Як правильно виховувати дитину?», «Як привчати дитину до самостійності, боротися з дитячими вередуваннями?», «Як відрізнити вчинок дитини від провини?», «Про єдність вимог до дитини з боку всіх членів сім'ї» та ін.

Проводити такі бесіди слід тактовно, просто й відверто, щоб мати відчула, що педагог зацікавлений у вихованні дитини, а не повчає її. Теплі стосунки між батьками і вихователем, взаємне довір'я та повага формуються в коротких розмовах щодня. Матері та батькові потрібно розповісти, як розвивається їхня дитина, розкрити її здібності, інтереси, запити. Особливо це стосується дітей, з якими батькам важко впоратися. Якщо батьки довірятимуть вихователі, вони ділитимуться з ним усім, що їх турбує у вихованні дитини. І тоді педагог допоможе батькам стати на правильний шлях взаємин з дитиною.

У цій роботі не можна обмежитися тільки індивідуальними бесідами, також можна провести кілька батьківських групових зборів, на яких розглядаються питання: «Психологічні особливості дітей молодшого дошкільного віку та завдання батьків у вихованні дітей», «Дитячі вередування та боротьба з ними» та ін. У виступах згадують про конкретні приклади з життя дітей групи, але не називають прізвища дітей. Обговорюючи виступи, батьки з'ясовують, як слід будувати сімейну педагогіку, щоб правильно виховати дитину.

Щоб батьки зрозуміли вимоги до дітей у дитячому садку, слід організувати День відкритих дверей. У цей день батьки можуть прийти в групу і спостерігати, як виховуються діти, чим займаються. Це допомагає їм перенести деякі методи і прийоми у свою сімейну практику.

Працюючи з дітьми, особливу увагу звертають на різноманітність домашньої праці батьків, підкреслюють її важливість і необхідність.

Одночасно слід проводити роботу з батьками. Ознайомити їх з питаннями трудового виховання, розкрити роль праці у вихованні та участь дітей у посильній побутовій праці. Слід порадити батькам не виконувати роботу за дітей, а спонукати їх до того, щоб вони піклувалися про всіх членів родини. На батьківських зборах організувати обмін досвідом батьків з трудового виховання дітей у сім'ї.

У роботі з дітьми молодшого дошкільного віку широко використовують казку, адже вона є одним з найефективніших засобів виховання. Діти дуже люблять казки, що захоплюють їх незвичайним сюжетом, чарівними діями тощо. Вони співпереживають казковим героям, особливо тим, які потрапили у зрозумілі дітям ситуації. Події, описані у казках, часто відбуваються в сім'ї.

Казка дає дітям змогу усвідомити, що матір готова віддати все, що у неї є, заради щастя своїх дітей. Казки вчать дітей розуміти значущість допомоги родини, уважного ставлення до рідних, допомагають їм усвідомити, що неслухняні діти обов'язково і заслужено отримують покарання. Казки дають змогу зрозуміти, як важко і гірко лишитися без матері. Порівняння ставлення до

дитини матері та злої мачухи сприяє формуванню у дітей уважного ставлення до матері, бажання бути їй опорою і помічником.

Для збагачення словникового запасу дітей ніжними, ласкавими словами про рідних проводиться гра «Скажи пестливо».

Ефективним методом виховання є цілеспрямована організація ігрової діяльності дітей молодшого віку. Ігрові вправи дають змогу навчити дітей бути уважними, не відмовляти у допомозі, завжди виявляти співчуття.

Завдяки ранковим бесідам слід навчати дітей способів виявлення любові до близьких людей, допомагати усвідомити, що дорослі повсякчас про них дбають, створюють умови для гарного життя, захищають.

Водночас можна проводити низку спільних заходів з батьками, метою яких є формування у них розуміння важливості та самоцінності періоду раннього дитинства, відчуття неповторності вдачі й особливості внутрішнього світу своєї дитини.

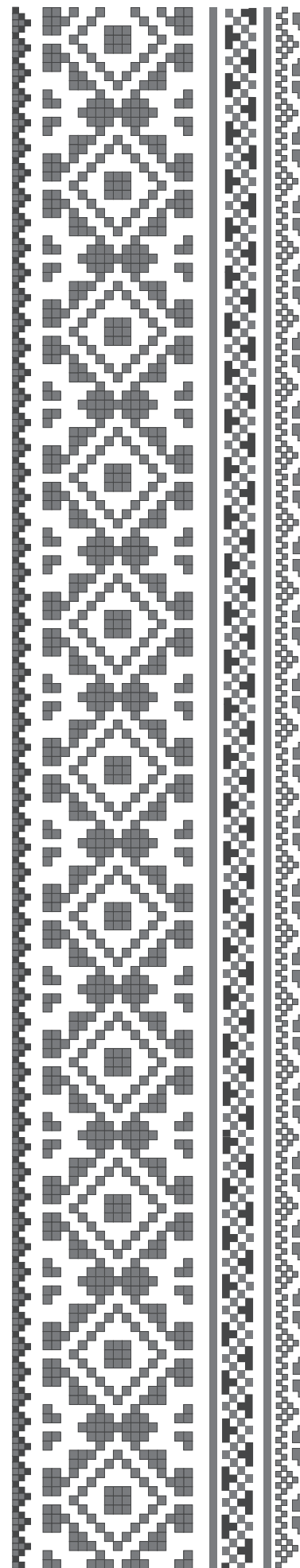
Консультації та практикуми для батьків спрямовують на формування у них умінь виправляти недоліки поведінки і характеру дітей, не обмежуючи їх саморозвиток, без повчань виховувати у дітей розуміння одне одного, повагу до старших, бажання охоче допомагати за потреби.

Ефективними виявляються проекти, до яких залучають батьків. Поряд із традиційними прийомами реалізуються такі проекти: складання родовідного дерева, ознайомлення з родинними традиціями та реліквіями. Це дає змогу батькам ліпше зрозуміти потреби, інтереси своїх дітей.

Під час бесід, занять діти поступово збагачуються новими знаннями та уявленнями про свою родину. Активно співпереживаючи героям прочитаних казок, оповідань, віршів, проживаючи відповідні ролі в іграх, діти набувають емоційного досвіду.

Батьки з розумінням та вдячністю ставляться до роботи вихователів. Адже, як говорить українська народна мудрість: «Хороші діти — спокійна старість, лихі діти — старість перетворюють на пекло». А батьківська мудрість стає духовним надбанням дітей: сімейні стосунки, побудовані на любові та розумній вигогливості батька і матері, самі стають величезною виховною силою.

Організуючи навчально-виховну роботу з патріотичного виховання дошкільників раннього та молодшого віку, вихователь має пам'ятати: патріотичні почуття малюків засновані, перш за все, на їх інтересі до найближчого оточення (*родини, батьківського дому, рідного міста, села*), що вони бачать щодня, уважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним із ними. Тому педагогам украй необхідно підтримувати та розвивати цей інтерес, створюючи міцне підґрунтя для формування всебічно розвиненої особистості дошкільників.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ТА ВПРАВИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ФОРМУВАННЮ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ВИХОВАННЯ ПОВАГИ ДО РОДИНИ

РАННІЙ ВІК (I молодша група)

НАЗВИ МАМУ, НАЗВИ ТАТА

Мета: вчити дітей називати членів своєї сім'ї на ім'я; розвивати мовлення, увагу, пам'ять.

Матеріал: лялька.

ХІД ГРИ

Вихователь пропонує дітям познайомити ляльку Катрусю з членами своєї сім'ї. Діти по черзі розповідають ляльці, як звать маму, тата.

ЛЯЛЬКА ОКСАНКА РОЗПОВІСТЬ ПРО СВОЮ СІМ'Ю

Мета: формувати уявлення дітей про сім'ю, що складається з дітей та інших членів (мама, тата, бабуся, дідусь, брата, сестри); розвивати мовлення, пам'ять; виховувати любов до своєї сім'ї.

Матеріал: лялька, картинки.

ХІД ГРИ

Лялька Оксанка «розповідає» дітям про свою сім'ю, а вихователь у цей час виставляє картинки на мольберт. Наприклад: «У мене є мама Наталія, тато Ігор, брат Стасик. Ще у мене є бабуся Марія та дідусь Степан. З ким живете ви?». Кожна дитина розповідає про свою сім'ю.

СКАЖИ ПЕСТЛИВО

Мета: вчити дітей називати пестливо, ласкаво членів своєї родини; розвивати мовлення, пам'ять; виховувати любов до своїх рідних.

Матеріал: м'яч.

ХІД ГРИ

Вихователь пропонує дітям пестливо називати своїх рідних. Наприклад: *мама — матуся, тато — татусь, баба — бабуся, дід — дідусь* тощо. Вихователь кидає м'яч дитині та говорить слово, а дитина відповідає ласкаво і повертає м'яч вихователю.

ХТО ЩО РОБИТЬ

Мета: вчити розповідати про обов'язки членів сім'ї; розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, мислення; виховувати любов до рідних.

Матеріал: мольберт; картинки за темами («Мама миє посуд», «Тато ремонтує стільчик» тощо).

ХІД ГРИ

Перед дітьми на мольберті — сюжетні картини. Вихователь пропонує розповісти про те, хто зображений на картинках. Дітям слід розповісти, що роблять удома тато, мама, дідусь, бабуся та ін.

Я НАЗВУ, А ТИ ПОКАЖИ

Мета: вчити дітей упізнавати на фотографіях членів своєї родини; розвивати мовлення, увагу, зорову пам'ять; виховувати любов до родини.

Матеріал: фотографії.

ХІД ГРИ

Вихователь пропонує дітям розглянути фотографії та назвати, кого вони впізнали на них. Потім він пропонує дітям знайти маму, тата та ін.

Діти знаходять і показують їх на фотографіях.

СКЛАДЕМО БУКЕТ ДЛЯ МАМИ

Мета: вчити дітей піклуватися про рідних, складати із квітів букети, називати основні кольори; розвивати пам'ять, мовлення, дрібні м'язи рук; виховувати любов до рідних.

Матеріал: різнокольорові паперові квіти для кожної дитини.

ХІД ГРИ

Вихователь пропонує дітям зробити мамам сюрприз. Для цього потрібно зібрати букет із квітів. На килимку лежать паперові квіти. Дитина бере одну квітку, називає її колір, потім — іншу і так само називає її колір тощо.

ДОПОМОЖИ ДІДУСЕВІ ЗАШНУРУВАТИ ЧЕРЕВИКИ

Мета: вчити дітей піклуватися про рідних, допомагати їм; розвивати дрібні м'язи рук; виховувати старанність.

Матеріал: іграшковий дідусь, шнурівки для всіх дітей.

ХІД ГРИ

На столі — іграшковий дідусь. Вихователь зауважує, що дідусь старенький, тому йому важко нахилитися, і пропонує дітям зашнурувати черевики для дідуса. Діти вчаться шнурувати.

СВОЇ — ЧУЖІ

Мета: вчити дітей спілкуватися з рідними, знайомитися з людьми; розвивати уважність, пам'ять, мислення; виховувати обережність.

ХІД ГРИ

Вихователь називає людей, а діти відповідають поняттями «свій», «чужий».

- Рідна матуся. (*Своя*)
- Незнайомий дід. (*Чужий*)
- Рідний братик. (*Свій*)
- Незнайома дівчинка. (*Чужа*)

ПАЛЬЧИКОВА ГРА «ДІМ ІЗ ВОРОТАМИ»

Стоїть на околиці затишний дім,

(Діти з'єднують перед собою кінчики пальців обох долонь.)

Та чомусь ворота зачинені у нім.

(Долоні ставлять одна до одної ребром униз, великі пальці підняті вгору.)

Прокинувся господар — ворота відчинив

І в гості одразу малят запросив.

(Розводять долоні рухом уперед, утворюючи між ними відстань кілька сантиметрів.)

ПАЛЬЧИКОВА ГРА «КВАСИМО КАПУСТКУ»

Капустку ми пошаткували,

(Прямі кисті рухаються вгору-вниз.)

Потім моркву смачно натирали,

(Діти труть правим кулачком по лівій долоні.)

Далі овочі всі посолили

(Рухи пучкою.)

І стискали їх вправно, уміло.

(Стискання обох кистей у кулачки.)